

Muzejski dokumentacijski centar
Knjižnica
Ilica 44/II, 10000 Zagreb

URBROJ: 22/51-22
Zagreb, 20. srpnja 2022.

MUZEJSKI DOKUMENTACIJSKI CENTAR

ZAGREB

Primljeno, dne... 20. 7. 2022.

B R O J	Radna jedinica	PRILOZI
22/51-22		

Na temelju članka 9., stavka 3. i članka 23. *Standarda za specijalne knjižnice* (NN 103/2021), po utvrđenju Knjižničnog odbora, voditeljica Knjižnice Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC) predlaže, a ravnateljica MDC-a prihvata

SMJERNICE ZA IZGRADNJU I UPRAVLJANJE FONDOM KNJIŽNICE MUZEJSKOGA DOKUMENTACIJSKOG CENTRA

1. OPĆE ODREDBE

Pisanim Smjernicama za upravljanje knjižničnim fondom Knjižnice Muzejskoga dokumentacijskog centra u Zagrebu (dalje: Knjižnica MDC-a), utvrđuje se svrha, opseg i sadržaj knjižničnog fonda te oblici nabave knjižnične građe i izgradnje knjižničnih zbirki.

Smjernice za upravljanje knjižničnim fondom Knjižnice MDC-izrađene su u skladu s osnovnom djelatnošću, poslanjem i vizijom MDC-a i Statutom MDC-a te načelima IFLA-inog Etičkog kodeksa za knjižničare i druge informacijske djelatnike.

2. UVOD

Misija i svrha Knjižnice MDC-a

Knjižnica MDC-a je specijalna knjižnica koja djeluje kao stručni odjel u sastavu Muzejskoga dokumentacijskoga centra u Zagrebu. Knjižnica MDC-a je utemeljena 1955. godine donacijom osnivača MDC-a - dr. Antuna Bauera, kao jedan od temeljnih fondova matične ustanove.

Svojim knjižničnim fondom sadržajno povezanim za područje muzeologije i srodnih znanosti, popratnim informacijskim pomagalima (katalozima, bazama podataka) i uslugama, Knjižnica MDC-a nastoji podržavati osnovne djelatnosti i poslanje MDC-a kao središnje točke hrvatske mreže muzeja.

Knjižnica MDC-a kontinuirano prati i nabavlja knjižničnu građu iz područja muzeologije i srodnih znanosti, muzejskoga nakladništva hrvatskih muzeja i galerija; prikuplja i obrađuje i trajno čuva rukopisnu građu polaznika stručnih ispita za muzejska zvanja; provodi stručnu obradu knjižnične građe prema stručnim standardima što uključuje izradu informacijskih pomagala u tiskanom i/ili elektroničkom obliku; pruža usluge korištenja knjižnične građe; planira i koordinira digitalizaciju knjižnične građe; usmjerava i podučava korisnike pri izboru i korištenju knjižnične građe, informacijskih pomagala i online izvora; vodi dokumentaciju i prikuplja statističke podatke o poslovanju, knjižničnoj građi, korisnicima i o korištenju usluga knjižnice te provodi i druge poslove sukladno Zakonu o knjižnicama i knjižničarskoj djelatnosti te drugim propisima.

3. ZBIRKE KNJIŽNICE MDC-A

Knjižnica MDC-a trenutačno sadržava oko 50.000 jedinica. Knjižnični fond je ustrojen u nekoliko zbirki:

Zbirka Bauer

- obuhvaća knjižnu (tiskanu i rukopisnu) ostavštinu osnivača MDC-a - dr. Antuna Bauera (1911. – 2000.). Zbirka sadržava oko 4.000 raritetnih muzejskih vodiča, kataloga zbirki i izložaba, zbornika i časopisa, muzejskih i konzervatorskih priručnika i likovnih monografija te drugu knjižničnu građu s tematikom muzeja, muzejske djelatnosti i srodnih tema. Zbirka se čuva kao zatvorena cjelina.

Zbirka rukopisa, s podzbirkom magistarskih radova i doktorskih disertacija

- Zbirku čine neobjavljeni stručni radovi stručnjaka MDC-a, hrvatskih muzejskih djelatnika, studenata i poslijediplomanata muzeologije i informacijskih znanosti. Obuhvaća seminarske i diplomske radove, stručne radove za muzejska zvanja, izvješća, stručna mišljenja, muzeološke koncepcije, elaborate. Danas broji oko 3.500 jedinica.

Dio Zbirke rukopisa je **podzbirka magistarskih radova i doktorskih disertacija** koju čine rukopisni znanstveni radovi hrvatskih muzejskih djelatnika s područja muzeologije i informacijskih znanosti.

Zbirka monografskih publikacija (knjiga)

- sadržava publikacije hrvatskih i inozemnih autora s područja muzeologije, muzeografije i zaštite muzejskih predmeta, ali i kulturne povijesti, povijesti umjetnosti, arheologije, etnologije i drugih srodnih znanosti. Obuhvaća monografije, priručnike, zbornike tekstova, studije, zbirke eseja, muzejske, arheološke, kulturno-povijesne vodiče i slično. Zbirka obuhvaća stručnu literaturu kao podlogu za stalno obrazovanje i praćenje suvremenih muzeoloških tendencija, omogućava pripremu polaznika za stručne ispite za muzejska zvanja, rad studentima, ali i pomoći profesionalcima raznih profila u stručnome i znanstvenom radu u muzejima.

Zasebnu cjelinu čini **Referentna zbirka** sa sadržajno specijaliziranim enciklopedijama, rječnicima, leksikonima, muzejskim adresarima.

Zbirka periodike

- obuhvaća časopise, novine, godišnjake, primarno muzejske i muzeološke tematike, u izdanju hrvatskih i inozemnih muzeja, muzejskih udruga ili specijaliziranih nakladnika. Oko 350 tekućih naslova omogućuje uvid u recentna muzejska događanja u Hrvatskoj i inozemstvu, a među njima su i prestižni inozemni muzeološki časopisi: *Museum International* (Paris, UNESCO), *Museum Management and Curatorship* (Routledge), *Neues Museum* (Österreichischer Museumsbund), *Curator: The Museum Journal* (John Wiley& Sons, Inc.), *Journal of the History of Collection* (Oxford University Press), *Museums Journal* (London, Museums Association), *Argo: časopis slovenskih muzejev*, *Collections: A Journal for Museum and Archives Professionals* (Rowman & Littlefield), *Museums.ch* (ICOM Schweiz) itd. Značajan dio Zbirke čine i časopisi u izdanju hrvatskih muzeja i galerija te časopisi kulturološke tematike.

Zbirka kataloga izložaba

- najveća i najbogatija knjižnična zbirka koja sadrži kataloge stalnih i povremenih muzejskih izložaba, vodiče kroz izložbe, ali i informativne letke, deplijane, višestruke presavitke i brošure objavljene uz muzejske izložbene projekte. Po svojem se sadržaju izdvaja u jedinstvenu zbirku u širem muzejskom i knjižničarskom okružju jer ima najcjelovitiju izdavačku proizvodnju hrvatskih muzeja i galerija koja se godišnje, od 1982. godine, predstavlja na *Izložbi izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija*. Obuhvaća i velik broj inozemnih kataloga povremenih izložaba.

Zbirka elektroničkih publikacija

- sadržava muzejske publikacije odnosno publikacije muzejske tematike objavljene na CD-ROM-ovima. To su većinom izdanja hrvatskih muzeja i galerija, a odnose se na kataloge povremenih izložaba, multimedijičke vodiče kroz stalne postave ili tematske monografije, zvučne publikacije ili

časopise u PDF-u. Zbirka se čuva kao zatvorena cjelina jer muzeji više ne objavljaju na CD-ovima, kao zastarjelom mediju objave/pohrane.

4. IZGRADNJA FONDA

Nabavna politika Knjižnice MDC-a je odraz stručnih, znanstvenih, obrazovnih i informativnih potreba i zahtjeva djelatnika matične ustanove te članova hrvatske mujejske zajednice i ostalih zainteresiranih korisnika Knjižnice MDC-a.

Knjižnica MDC-a prikuplja sljedeće vrste publikacija:

- knjige i katalozi, serijske publikacije (novine, časopisi, zbornici radova, godišnjaci i slično)
- sitni tisak (brošure, letci, prospekti, presavitci, višestruki presavitci, programi)
- rukopisna građa (autografi, strojopisi, računalni ispisi)
- ostale vrste publikacija u izdanju hrvatskih muzeja i galerija

Muzejski plakati sabiru se unutar Mujejske zbirke plakata MDC-a.

Digitalnu zbirku knjižnice čine:

- digitalizirana građa iz Knjižnice MDC-a
- izdanja MDC-u digitalnom obliku i online publikacije (e-knjige, e-serijske publikacije, mrežne stranice i dr.)
- stručne radnje polaznika ispita za mujejska zvanja u pdf-u (od 2020.g.)
- digitalizacija na zahtjev (manji obim građe uz zaštitu autorskog i srodnih prava)

Prilikom digitalizacije, objave i korištenja knjižnične građe, primjenjuju se stručne i tehničke norme, propisi iz područja autorskog i srodnih prava te propisi iz područja zaštite osobnih podataka u skladu s podzakonskim aktom koji uređuje zaštitu, reviziju i otpis knjižnične građe.

Kriteriji za nabavu svih vrsta građe:

- sve vrste publikacija u izdanju hrvatskih muzeja i galerija (osim plakata i neknjižne građe) radi stvaranja jedinstvenog i cjelovitog fonda nakladničke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija
- priznati autor/nakladnik iz područja muzeologije, muzeografije, zaštite mujejskih predmeta i srodnih tema
- temeljna djela za predmetna područja iz muzeologije, muzeografije, zaštite mujejskih predmeta i srodnih tema
- temeljna opća i tematski specijalizirana referentna djela

Način nabave građe i izgradnje zbirki:

- kupnja
- dar
- zamjena izdanja MDC-a s mujejskim, muzeološkim i srodnim institucijama iz Hrvatske i inozemstva,
- održavanje izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija
- izdanja matične ustanova (MDC-a)
- dostava obveznih stručnih radova polaznika stručnih ispita za mujejska zvanja (u tiskanom ili elektroničkom obliku)
- otkup nadležnog Ministarstva za područje kulturnih djelatnosti
- online pristup časopisima i bazama podataka
- međuknjižnična posudba
- na drugi zakonom dopušteni način

Sadržaj građe:

- stručna literatura iz područja muzeologije, muzeografije, heritologije i srodnih znanosti
- izdanja hrvatskih muzeja i galerija bez obzira na njihov sadržaj, a koji odražava sadržajnu specijalizaciju muzeja (likovna umjetnost, povijest umjetnosti, arheologije, povijest, kulturna povijest, prirodoslovje, pomorstvo, tehnika itd.)
- referentna djela

Sadržaj građe se kontinuirano prilagođava potrebama djelatnika MDC-a te vanjskih korisnika.

Izvori informacija o građi:

- tiskani i mrežno dostupni nakladnički katalozi
- korisnički zahtjevi
- bibliografije
- popisi dobitnika nagrada, recenzije, prikazi
- sajmovi knjiga

5. ODRŽAVANJE KNJIŽNIČNOG FONDA

Uvrštavanje novih naslova u fond

Knjižnica MDC-a redovno popunjava knjižnični fond u skladu sa svojom nabavnom politikom, održavajući ga relevantnim i korisnim.

Knjižnične jedinice sabiru se u jednom primjerku.

Iznimno, zbog većeg interesa korisnika (poput literature za polaganje stručnih ispita za mujejska zvanja koji se provode u MDC-u), publikacije se nabavljuju u maksimalno tri primjerka.

Izdanja MDC-a čuvaju se u najviše pet primjeraka.

U slučaju oštećenja primjeraka izdanja MDC-a, njihova otuđenja, gubitka i slično, primjerci će se nadomjestiti iz arhiviranih primjeraka.

Knjižnične jedinice se stručno obrađuju korištenjem elektroničke baze podataka (inventarizacija, katalogizacija, predmetna i sadržajna obrada).

Stariji fond (sabiran prije 1992. godine kada se započelo s informatizacijom knjižničnoga poslovanja) upisuje se u knjižničnu bazu uvidom u svaku fizičku jedinicu (rekatalogizacija) odnosno konverzijom podataka iz evidencija vođenih u word dokumentima ili excel tablicama.

Sva računalno obrađena dostupna je u online katalogu knjižnice na mrežnim stranicama MDC-a.

Revizija fonda i izlučivanje / otpis građe koja se malo koristi, uništene i oštećene građe, zastarjele i nerelevantne građe

Redovnim provođenjem revizije i izlučivanja (otpisa) održava se sadržajna relevantnost i veličina fonda Knjižnice MDC-a što bitno pridonosi njezinom vrednovanju.

Knjižnica MDC-a provodi reviziju i otpis knjižnične građe u skladu s podzakonskim aktima koji uređuju zaštitu, reviziju i otpis knjižnične građe te uputama o reviziji i otpisu knjižnične građe koje izrađuje Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Zbog veličine knjižničnoga fonda i nedostatka stručnoga knjižničarskog osoblja, uglavnom se provodi djelomična revizija, odnosno cjelovita revizija pojedinih knjižničnih zbirki.

Od 2020. godine revizija se provodi korištenjem računalne tehnologije (računalna aplikacija uz očitavanje barkodova).

Knjižnica MDC-a tijekom revizije (ali i bez prethodno provedene revizije po potrebi, a u svrhu održavanja fonda aktualnim), odvaja za otpis knjižničnu građu po sljedećim kriterijima:

- dotrajalu građu (istrošena uporabom i oštećena građa)
- zastarjelu građu (dublete, neaktualna te knjižnična građa koja svojim sadržajem ne odgovara tipu knjižnice, nečitljiva elektronička građa na prijenosnim medijima)
- uništenu građu (neupotrebljiva građa uništena elementarnim nepogodama i drugim incidentima, i sl.)
- izgubljenu, otuđenu, nestalu građu
- nevraćenu građu (zaduženja stara preko tri godine).

Održavanje zbirke starije i manje korištene građe (u zatvorenom spremištu)

Manje korištena knjižnična građa pohranjena je u spremištu.

U knjižničnoj bazi podataka navodi se podatak i oznaka kutije u kojoj se nalazi knjižnična jedinica u spremištu. Jedinice građe su zaštićene beskiselinskim papirom, redovno se pregledavaju i opršuju.

Jedinice građe koje su objavljene do 1945. godine čuvaju se u izdvojenom fondu kao vrjedniji dio knjižničnog fonda.

U knjižničnoj bazi podataka navodi se podatak i oznaka kutije u kojoj se nalazi knjižnična jedinica u spremištu. Jedinice građe su zaštićene beskiselinskim papirom, redovno se pregledavaju i opršuju.

Postupci s darovanom građom

O ponudi za darovanjem knjižne građe Knjižnici MDC-a, izveštava se njezina voditeljica koja, nakon uvida u građu koja je predložena za dar i njezin popratni popis, daje mišljenje o prihvatu ponude.

Odluku o prihvatu ili odbijanju dara većeg broja knjižničnih jedinica (poput cijelovitih knjižnica ili dara nekoga od istaknutih muzejskih djelatnika) donosi ravnatelj MDC-a na temelju mišljenja Knjižničnog odbora.

Dar se može prihvatiti u cijelosti, jedan njegov dio ili ne prihvati.

Dar kao način nabave i darivatelj bilježe se u inventarnoj knjizi Knjižnice MDC-a. Za veće cjeline darovane građe izrađuje se Ugovor o darivanju, a manji darovi (do 20 jedinica građe) popraćeni su dopisom ili bilješkom o darivanju.

Knjižnica MDC-a prihvata na dar samo onu građu koja:

- svojim sadržajem podržava nabavnu politiku knjižnice te interes i potrebe korisničke zajednice, a koje Knjižnica MDC-a nema u svom fondu,
- građu koja nije oštećena ili inficirana osim ako je riječ o iznimno vrijednoj građi.

Knjižnica MDC-a može odbiti dar i u slučaju:

- sumnjivoga vlasništva,
- nepostojanja uvjeta za adekvatan fizički smještaj i zaštitu ponuđene građe.

Kada u Knjižnicu MDC-a pristignu darovi bez prethodnoga dogovora i prateće dokumentacije (npr. građa dostavljena poštom, ostavljena u prostoru knjižnice i sl.), o njenom uvrštenju u fond odlučuje voditeljica Knjižnice MDC-a. Ako se radi o građi koja ne udovoljava kriterijima za izgradnju fonda

Knjižnice MDC-a, takva se građa ne zaprima u imovinu knjižnice već se može koristiti u zamjenu knjiga ili se poklanja zainteresiranim korisnicima.

Postupci s višestrukim knjižnim primjercima koji nisu imovina Knjižnice MDC-a

Knjižnica MDC-a može višestruke primjerke koristi za:

- dar zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama,
- zamjenu sa zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama,
- prigodnu prodaju.

Prihod od prodane knjižne građe koja nije imovina Knjižnice MDC-a je prihod MDC-a.

Višestruke knjižne primjerke koji nisu imovina Knjižnice MDC-a, a koji se nisu uspjeli darivati, zamijeniti ili prodati, treba zbrinuti na ekološki prihvatljiv način.

6. KORIŠTENJE KNJIŽNIČNOG FONDA

Knjižnični fond i usluge Knjižnica MDC-a primarno su namijenjene djelatnicima MDC-a.

Knjižnica MDC-a:

- stoji na raspolaganju muzejskoj zajednici koja obuhvaća akademsku skupinu korisnika (teoretičare i profesore muzeologije i informacijskih znanosti, studente, poslijediplomante) i muzejske djelatnike (od muzejskih tehničara i kustosa pripravnika do muzejskih savjetnika) prateći njihove potrebe za stjecanjem odnosno usavršavanjem stručnoga i znanstvenog rada u muzejima,
- otvorena je i široj korisničkoj skupini drugih znanstvenih disciplina kao što su povjesničari i povjesničari umjetnosti, konzervatori, restauratori i drugi,
- pristupačna je i svim drugim interesnim skupinama korisnika zainteresiranih za tematsko područje muzeja, muzeologije, informacijskih znanosti i šireg područja kulturne baštine.

Vrste knjižničnih usluga, korisnici, uvjeti i načini korištenja građe i usluga te prava i dužnosti korisnika određeni su internim Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja građa i usluga Knjižnice MDC-a koji je objavljen na mrežnim stranicama MDC-a.

U skladu s IFLA-inim etičkim kodeksom, Knjižnica MDC-a nastoji svima osigurati pristup informacijama i knjižničnoj građi u svrhu osobnog razvoja, obrazovanja, kulturnog uzdizanja, slobodnih aktivnosti, ekonomске djelatnosti i obaviještenog sudjelovanja u demokraciji i u njezinom unapređenju.

U tu svrhu, Knjižnica MDC-a odbija svaki oblik cenzure, podupire besplatne korisničke usluge, promiče knjižnične zbirke i usluge za potencijalne korisnike i teži najvišim standardima u pristupu fizičkim i virtualnim uslugama.

7. VREDNOVANJE KNJIŽNIČNOG FONDA

Knjižnica MDC-a kontinuirano provodi vrednovanje svoga fonda s obzirom na njezin sadržaj, veličinu, starost i opseg.

Kao pokazatelji vrijednosti knjižničnoga fonda su i korištenje knjižnične građe u posudbi, čitaonici, na mrežnim stranicama MDC-a, tematskim izložbama i drugim prihvatljivim oblicima koji mogu zadovoljiti potrebe korisnika.

8. IZVORI

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/2019) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html

Standardi za specijalne knjižnice (NN 103/2021) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html

Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe, 2022

IFLA-in Etički kodeks za knjižničare i druge informacijske djelatnike. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/faife/codesofethics/croatiancodeofethicsshort.pdf>

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. Knjižnica MDC-a tijekom šezdeset godina rada - podrška radu MDC-a, na usluzi muzejskoj zajednici. // Muzeologija, 53, 2016. Str. 145-173.

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. CD-ROM-ovi u hrvatskom muzejskom izdavaštvu. // Informatica Museologica, 31, 1/2, 2000. Str. 54-57.

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. Digitalizacija starog i rijetkog knjižnog fonda iz Zbirke Bauer knjižnice MDC-a : Bibliografija i građa za umjetnost i srodne struke dr. Antuna Bauera. // 1. kongres muzealaca Hrvatske, Zagreb, 12. - 14. studenoga 2008. : zbornik radova / urednica Žarka Vujić. Zagreb : Hrvatsko muzejsko društvo, 2011, Str. 164-171.

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. Informacijske usluge muzejskih knjižnica za korisnike 21. stoljeća : kako radi knjižnica MDC-a. // Muzeologija, 41/42, 2004.-2005. Str. 286-295.

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. Iz rukopisne ostavštine dr. Antuna Bauera : Muzejski arhiv - građa za muzeologiju. // Informatica Museologica, 40, 3/4, 2009. Str. 85-95.

RADOVANLIJA MILEUSNIĆ, Snježana. Mjesto i uloga knjižnice u muzeju. // 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 174-186.

voditeljica knjižnice

mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić, knjižničarska savjetnica

01-4847-914

sradov@mdc.hr

broj upisnog lista u Upisniku knjižnica u Republici Hrvatskoj: K-662/1

adresa mrežnog sjedišta knjižnice: <https://mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/knjiznica/zbirke/>

adresa mrežne stranice online kataloga: <https://mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/knjiznica/zbirke/#;https://katalog.mdc.hr/hr/Pretraga?ZBIRKA=0|0|8>

Voditeljica Knjižnice MDC-a
mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić

Ravnateljica MDC-a

Maja Kocijan

M. Kocjan

